

נדרים ז

משה שווערד

1. הר"ן מסכת נדרים דף ג עמוד ב

בל תאחר דנזירות וכו' - נראה בעיני פירושא דשמעתא דהכי מקשה היכי משכחת לה דליכא למימר משכחת לה בהיא ענינא דכולהו קרבנות באומר הרי עלי להיות נזיר דלא דמי דאילו האומר הרי עלי להביא קרבן מחוסר מעשה דהיינו ההבאה וא"א לומר שיחול מיד אבל הכא כיון שאינו מחוסר שום דבר הרי הנזירות חל מיד וה"ל נזיר וליכא בל תאחר ואי כשאומר לכשארצה ליכא נמי בל תאחר שהרי התנה לכשארצה ואינו רוצה ומתריץ רבא כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר ובכה"ג מן ההיא שעתא קם ליה בבל תאחר כדחיישינן בהאומר לאשתו כלומר כהן האומר לאשתו וכו' דאסורה לאכול בתרומה מיד משום חששא דמיתה ולא דמיה ליהיא לגמרי דאילו התם אי אכלה ולא מת בעלה לא עבדא אסורא אבל הכא לאלתר קם ליה בבל תאחר דכיון שהתנה ואמר לא אפטר מן העולם משמע דה"ק הרי עלי למנות נזירות בענין שלא יהא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם מש"ה [אף] דלישנא לא משמע דאהא נזיר מעתה מיהו קם ליה בבל תאחר לאלתר [1] דאע"ג דא"ל מהיכא קא ילפת מגדרי' אי מה התם בל תאחר דיזדו ליתא אלא אחר ג' רגלים כדאמר בפ"ק דר"ה (ד' ד) ה"נ לאחר ג' רגלים ליתא דאילו התם אמר הרי עלי סתמא אבל הכא לא אמר הכי דא"כ הוה ליה נזיר לאלתר כדפרישנא מאי אמר לא אפטר מן העולם וכיון שכן הוה ליה כאומר הרי עלי להביא קרבן מיד דקם ליה בבל תאחר לאלתר ...

2. שערים מצויינים בהלכה

אלמא אמרינן כל שעתא ושעתא דילמא מיית. צריך ביאור דהרי קי"ל במס' יומא (יג.) ובסוכה (כד.) דמיתה לא שכיחא, ולא חיישינן לה לזמן מועט עכ"פ [עיי"ש מה שכתבנו מזה]. אלא יש לבאר ע"פ מה דאיתא בגיטין (כח.) שאני התם דהרי אסרה שעה אחת קודם מיתתו, ופרש"י לעולם לא חיישינן למיתה, ושאני הכא שהרי אסרה מחיים שעה אחת קודם מיתתו, וכל שעתא איכא לספוקי בהיא שעתא שעתידיה ליאסר כו'. ובתוס'

3. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף ג עמוד ב

לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר דמן ההיא שעתא הוה ליה נזיר. ולא שיהא אסור לשנות יין מיד כמו הדמיון שמביא מתרומה דהתם כל שעתא ושעתא אמרינן דילמא השתא מיית אבל הכא כל כמה דלא אמר הריני נזיר לא חלה עליו נזירות אלא הכי מייתי מתרומה דכיון דאסרוה בתרומה מיד משום חששא דשמא ימות ה"נ מן ההיא שעתא ראוי לו לקבל עליו נזירות מיד משום חשש שמא ימות ולא יקיים דבריו ואפי' מאן דפליג בפרק כל הגט (דף כח א) ואמר לא חיישינן שמא ימות הכא לזמן מרובה דלימי נזירות חיישינן [2] הילכך כיון דראוי לקבל עליו נזירות לאלתר אם ישהה נזירותו ג' רגלים עובר בבל תאחר וי"מ ומן ההיא שעתא הוה ליה נזיר בלשון קושיא כלומר מיד חלה עליו נזירות מידי דהוה אתרומה דאסורה לאכול בתרומה מיד ומאי בל תאחר איכא וגרסינן אלא אמר רב אחא בר יעקב כגון שנזר כו' ולא מסתברא שיהא נזיר בלא קבלה דמשום חשש שמא ימות לא הוי כאילו קבל עליו ודאי אם אמר הריני נזיר ל' יום לפני מותי אז היה אסור לשנות יין מיד ויראה לי שיעמוד בספק נזירות כל ימיו אבל לא לקי:

4. חדושי הגרנ"ט מסכת נדרים סימן מח

... ונראה לפרש פלוגתתם, דהנה יש לחקור בעיקר השיעור של ג' רגלים, האם הוא שיעור בזמן קיום נדרו, והיינו דהתורה קבעה זמן שבמשך אותו הזמן צריך לקיים חיובו, ובכל עת שמקיימו בתוך הג' רגלים הרי הוא

מקיימו בתוך זמנו הראוי, ולאחר הג' רגלים מיד עובר בבל תאחר דאסור לאחרו אפי' רגע, או דילמא דבאמת עיקר זמן קיום חיובו הוא תיכף ומיד, ונמצא שמאחר מיד, אלא שמ"מ אינו עובר בבל תאחר אלא כשמאחר ג' רגלים, ולפ"ז השיעור דג' רגלים נאמר באיחור ולא בעיקר זמן חיובו, וי"ל דהרא"ש ס"ל דהג' רגלים הוא שיעור באיחור, ולעולם זמן חיובו הוא תיכף, ומ"מ אינו עובר בבל תאחר אינה מחייבתו אלא באיחור ג' רגלים, ומש"ה ס"ל דאף באיחור נזירות דטהרה ג"כ אינו עובר אלא לאחר איחורו ג' רגלים, ואף דמחוייב כבר מיד מ"מ אינו עובר אלא לאחר ג' רגלים, וה"ה באומר הרי עלי קרבן מיד, אינו עובר במאחרו אלא לאחר ג' רגלים, אבל הר"ן סובר כהצד הראשון דליכא שיעור באיחור כלל, ושיעור דג' רגלים הוא שיעור בעיקר החיוב, ומש"ה ס"ל דהיינו רק בסתמא, אבל יכול לקבוע בנדרו בזמן חיובו יחול תיכף, ובכה"ג כשמאחרו אפי' רגע כבר עבר, דגם על איחור כל שהוא עובר, דבזה לא ניתנה שיעור, ודו"ק...

ולפי"ז מיושבת שפיר קושית הרשב"א הנ"ל בדעת הרא"ש, דבאומר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר, אי נימא דלא חיישינן למיתה, הרי הוא קבע זמן קיום נדרו לכל ימי חייו, ולדעת הרא"ש דבריו קיימין וכמש"כ לעיל, ונמצא דלעולם אינו מאחר הזמן, ולא יתכן שיעבור בבל תאחר בכה"ג, ומש"ה קאמר בגמ' דבאמת חיישינן למיתה, וא"כ באומר לא איפטר מן העולם, הו"ל כמי שאמר הרי עלי למנות מיד, וע"ז כתב הרא"ש דעובר לאחר שלשה רגלים, דשלשה רגלים הוא שיעור באיחור וכמו שנתבאר.

5. הר"ן מסכת נדרים דף ד עמוד א

כגון שנזר והוא בבית הקברות – [1] שצריך לצאת מיד ולקבל עליו נזירות וכי לא נפיק קם ליה בבל תאחר.

6. מאירי על נדרים דף ד/א

[2] מי שנזר בבית הקברות ונשתהא לשם במזיד למחרת שנמצא מאחר מנינו עובר בבל תאחר ולוקה על שהייתו ששהא למחרתו שמכל מקום אף על פי שנזיר הוא מאחר הוא נזירות של טהרה וכן הלכה

7. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף ד עמוד א

כגון שנזר והוא בבית הקברות. [3] ועובר בבל תאחר אם עמד באותה טומאה ג' רגלים ולא נטהר למנות נזירות:

8. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף ד עמוד א

וכי פליגי לענין מלקות. אם התרו בו לצאת ולא יצא [1] ואלבא דמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו [2] א"נ איסור מלקות איכא:

9. הר"ן מסכת נדרים דף ד עמוד א

הניחא למ"ד לא חיילא נזירות עליה לאלתר - פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בפ"ג דנזיר (דף טז): [3] דלר' יוחנן אי אכיל ושתי יין בבית הקברות לקי דחיילא עליה נזירות מיד ולר"ל לא חיילא עליה נזירות מיד ולכי נפיק מבית הקברות צריך לחזור ולקבל.

10. תוספות על נזיר דף יז/א

אילימא דאמרי ליה לא תנזור. והוא עומד בבית הקברות למה לי שהייה פשיטא דלקי בלא שהייה דנזיר טהור מאי טעמא דלא בעי שהייה ולא משכחת ליה [כלל] דבעי שהייה משום דקמתרין ביה שלא יטמא והוא נזיר טהור הכא נמי מתרין ביה שלא ידור בו בנזיר והוא עובר לקי כמו היכא דהוה טהור ומתרין ביה שלא יטמא ולא הא כלאו שאין בו מעשה במה שמקבל נזירות [4] דלאו שיש בו מעשה הוא במה שאינו יוצא משם כשנזר בנזיר:

• משנה למלך על הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה כא

והנה מתחילת דבריהם נראה דלא גרסי אלא אפי' לא שהה אלא כדי לפשוט משמע דבשיעור שהייה דכדי פשיטה לחוד חייב אף שלא שהה כדי לפשוט וללבוש וכן נראה קצת מסוף דבריהם שכתבו אינו חייב עד שיכול לפרוש מן הטומאה משמע דלא פסיקא להו אלא דבעינן כדי יציאה דומיא דמאי דבעינן הכא כדי פשיטה אבל לא בעינן כדי כניסה אך הרואה יראה מאמצע דבריהם דהכא בעינן כדי פשיטה ולבישה וא"כ גבי טומאת מקדש נזיר פשיטא לן דבעי כדי יציאה דהוי דומיא דפשיטה ולבישה כמו שכתבו בפ"ב דשבועות יע"ש. וגבי כלאים דקי"ל כרב אשי דלקי אם שהה כדי לפשוט וללבוש אף דקי"ל דלאו שאין בו מעשה אין לוקין הוא משום דחשיב שהייה כמעשה כיון דתחילת הליבישה ע"י מעשה וכמו שכתבו התוס' ...

קהלות נזיר סימן ה יעקב כג

עומד הוא שם, והנה צמלי"מ פ"ג מצי"מ הכ"ח קרוב לסוף האריכות הפס דכוונת החוס' הוא ע"ד שכתבו החוס' שצויות י"ז א' ד"ה או א"ל שהי" כו' שכתבו לצאר הא' דאמר ר"ח צמכות דף כ"ח דה"י לבוש כלאים והתרו בו ושהה כדי לפשוט וללבוש חייב עכ"ל"א שזכו גם למד"ח דלאו שצ"מ אין לוקין עליו דשאני הכא שהתחלת הלבושה ה"י ע"י מעשה והשהי"י צ"ח ע"י מעשה ע"ש בחוס' שצויות וה"י נודר צבי"ק"ק השהי"י הוא ע"י מעשה הכניסה שנכנס לצי"ק ע"ש צמלי"מ אכן לשון החוס' כאן צנזר לכא"י לא משמע דלתו עלה משום שצ"ח ע"י מעשה אלא דזה עלמו שעומד שם ואינו יולא חשיב מעשה.

וגראה דאפשר שדעת החוס' היא דכל היכא שנעשית מעשה בגוף האדם היינו שעס גופו ופעל מעשה והוא יכול לבלק מה שעשוי בגופו אלא שהוא רוצה בו, כל כה"ג נחשב מעשה שלו, אט"פ שהוא ממילא כגון העומד צ"ח"ו מקום מרלונו מתייחס העמידה להאדם ולא נחשב שהאדם מועמד שם אלא שהאדם עומד שם וכדמות ראי' לזה מצ"ק דל"א צסוגיא דקדיין דמבואר התם דאדם שנפל צפשיטה ועי"ז החקו בו אחרים דינו כאדם המזיק ולא כבור ויש לפלל צזה מכ"ד. ושוב ראיתי שכ"כ הריעצ"א ז"ל הוצא צכ"מ פ"י מה"י כלאים הלכה ל' אהא דפסק הרמב"ם ז"ל כרצ' אשי דצב"י לבוש כלאים והתרו בו שיפשוט את הכלאים והוא שהה בו כדי לפשוט וללבוש חייב דקשה והא ליכא מעשה רק שנמנע מלפשוט ואכן קוי"ל דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וכתב הכ"י דל"ל שמאחר שהי' זידיו לתקן להסיר האיסור משליו בכל פעם שמתרין בו חשיב כלבוש וגראה שכוונתו ז"ל הוא ע"ד שציארנו דברי החוס' דזיר בני"ל.

והנה אהא דמקשינן אי דאמרי ל' לא תזור למ"ל שהי" ומשני הגמ'

"אלא" (כי קא מצטיא ל' לרצ"ה) כגון שנכנס צשדה תיבה ומגדל וצ"ח חצירו ופרע עליו מעזיבה, פ"י וכה"ג א"ח לחייבו עבור התחלת חלות הטומאה שהרי חצירו פרע המעזיבה ולא הוא (וגם כתבו החוס' דע"כ מיירי צשפרע עליו המעזיבה צ"ח"מ דל"ו מרלונו אפי' היכא שהי"י רק עבור השהי"י א"ל שיטור שהי"י (דהיינו כדי השתחוואה). רק צשהי"י כל שהוא (אחר ההתרח"ה) חייב כדמוכה צשצויות (ע"ש בחוס') וכה"ג שח"ח לחייבו עבור התחלת הטומאה רק עבור השהי"י הוא דצט"ו רצ"ח אי גמרינן צה "שיטור" שהי"י כיון דההתחלה ה"י מאונס וכנ"ל, כ"ז הוא סוגיא דגמרא, ומכאן נמי מוכח שהעומד צרל"ו נקרא מעשה דל"כ ניפטר על השהי"י לגמרי (אפי' צששהה שיטור שהי"י) מטעם לאו שאין בו מעשה ורצ"ח הא לא צט"ו אלא אי מתחייב על השהי"י מיד צשהי"י רגע אחד, או אחר שיטור שהי"י צשפנים שהוא כדי השתחוואה ומוכה כל הסוגיא דכ"ג נחשב העמידה מעשה וכן הריעצ"א ז"ל צמכות שהצ"ח הכ"י הוכיח מהא דנכנס צשתומ"ג וצ"ח חצירו ופרע עליו את המעזיבה דחייב מלקות אלמא דהשהי"י נחשבת מעשה צמה שעומד ולא יולא.

והנה ג"ח שליט"א השיג על זה מהא דיצמות ד"ל דקרי לסדין צל"ית שצ' ואל תעשה והקשו החוס' ד"ה כולהו דצשעה שמתכסה צה ואין צו ל"ית הוא עובר על המצוה צקו"ע וקעצוד מעשה, וחירלו דצשעת הטיטוף אכתי לא מחייב עד אחר שמתעטף ולאחר דמתעטף שחל החיוב ל"ית שצ' ואל תעשה היא ע"ש בחוס' יצמות והשת"ח הרי התם נמי האיסור נעשה צגופו שגופו לבוש צלה ל"ית וליחשב מעשה כמו לבוש כלאים שכתב הריעצ"א ז"ל דמה שהוא לבוש צו חשוב מעשה ואמאי קרינן צ"י שצ' וא"ת עכ"ד הגאון שליט"א והנה לפי מה שציאר השא"ח דצצט"ו

סימן ה

במש"כ החוס' נזיר י"ז
דהעמידה חשיב מעשה

נזיר י"ז חוס' סוף העמוד אהא דצט"ו רצ"ח חזיר והוא צצבי"ק מהו, צט"ו שהי"י למלקות או לא ואמרי"ה י"ד חילומא דאמרי ל' לא תזור למ"ל שהי"י חזיר עבור (שנכנס לצי"ק צמזיד) מ"ט לא צט"ו שהי"י דקא מתרי צ"י וכ"י פ"י דכמו דדין שהי"י צפנים צעזרה חינו אלא צשנעמא צ"ח"מ וא"ח לחייבו אלא על מה ששוכה דהתם גמרי שיטורא כדי השתחוואה, אבל המטמא עלמו צמזיד וקרינן צ"י לא יטמא א"ל שהי"י וכה"כ חזיר צצבי"ק א"ל שהי"י כל היכא דטמא עלמו צמזיד וכובר הגמ' דכמו חזיר הנכנס לצי"ק א"ל שהי"י לפי שהוא מטיל עומאה על החזיר ה"י העומד צצבי"ק ומקבל חזירות ה"י"ל כמעמא את החזיר דאין חילוק צין מקרב עומאה למי שהוא קדוש צחירות ממקרב קדושת חזירות על מי שהוא טמא דכאן וכאן הוא עושה שיכא חזיר טמא וא"ל שהי"י וכתבו החוס' שם ד"ה חילומא דשפיר לוקה אקבלת חזירות צצבי"ק ולא חשבינן ל' לאו שאין בו מעשה דלאו שיש צו מעשה הוא צמה שאינו יולא משם כשנודר צנזיר עכ"ל וצ"ח"ו ביאור הלא גם זה שאינו יולא משם לאו מעשה קעצוד רק נמנע מלל"ח וממילא

ולכאר יש להעיר עוד עמשי"כ דמכ שנטעה בגופו מרלונו מחשב מנטעה מהא דמכות ד"כ דאמרינן אחד המקיף ואחד הניקף חייב ואקשינן דכא הוי אלל הניקף לאו שאין צו מנטעה ומשני דמיירי צמקיף את עלמו אי"נ צמקייט והתם העצירה נעשית בגופו שניקף ואפי' הכי השצין לה לאו שאין צו מנטעה וצודאי שאפי' הקיפו אותו מרלונו נחשב שאינו עושה מנטעה מדלא משני דמיירי צמוקף לרלונו, ונראה דלק"מ דמשי"כ החוס' דכשגופו עומד צדיה"ק ואינו יולא השיב עמידתו מנטעה זהו כשאין שם כח אחר הפועל ומכריח שיטמוד רק עומד שם ממילא אבל כשהמנטעה נעשית ממש ע"י אדם אחר פשיטא דאפי' כשרולה צה אינו נחשב מנטעה של אדם זה (שהאחרים עושין צו מנטעה) כגון ניקף שמנטעה ההקפה נעשה מאדם אחר והוא הגומר כל ההקפה אין זה נקרא כלל מנטעה של אדם זה אלא מנטעה של המקיף ומשון זה כתבו החוס' צ"ק ד"ו דאפי"פ דצור המחגלגל צרגלי אדם וצרגלי צהמה גם צעל התקלה חייב מ"מ אם אדם אחר מנגלגלו בכוח פשיטא שאין לחייב צעל התקלה צצור ההקף שנטעה ע"י זריקתו של אחר.

וכן כשנכנס חזיר וכהן צעדה חיבה ומגדל לבית הקצרות וצא אחר ופרע לו המעציבה ודאי אין זה (שנכנס שנמלא שם צשתומ"ג) מחחיוב והא דאמרי' צדף מ"ג דמשכח"ל ציאה וטומאה צהדי הדדי כגון שצא חצירו ופרע עליו את המעציבה צצו ציאריו החוס' שם דמיירי שהוא מסויעו.

11. דבר יעקב מסכת נדרים דף ד עמוד א

הקובה"ע [סימן סט - כא] מביא השאגת אריה [סימן לב] שכתב, כל שתחילת הדבר היה ע"י מעשה, אף שהיה בהיתר חשיב כמעשה אם נעשה אח"כ איסור בלי מעשה. הקובה"ע כתב שהרא"ש כאן חולק על היסוד הזה, אבל התוס' בנזיר [יז. ד"ה אילמא] שחולקים על הרא"ש ס"ל סברא זו. וכע"ז כתב הקרן אורה שזה שיטת הרמב"ם בכמה דוכתי שאפילו לאו שאין בו מעשה לוקה אם ע"י מעשה הביא אותו, שע"ז נחשב כל שהיתו למעשה.

הקה"י [נזיר סימן ה] מבאר דכל היכא שנעשה מעשה בגוף האדם והוא יכול לסלקו מגופו אלא שהוא רוצה בו נחשב למעשה שלו. ומביא דכ"כ הריטב"א לענין כלאים.

[5] בהג' מהר"ב רנשבורג [נזיר יז. אות ט] מבאר הטעם שלוקה ע"פ המ"מ [שכירות יג - ב] שכתב, שכל לאו שאפשר לעבור עליו ע"י מעשה, הרי זה לוקה אף באופן שלא עשה מעשה.

12. קובץ שעורים ח"א - מסכת ביצה דף כ/א

(נא) דף כ'. תוד"ה נזיר ואינו מגלח וכו' אבל אם אמר איפכא לא ומגלח ממעות מע"ש כיון דקבלת הנזירות היתה ע"מ כן. וקשה, הא מתנה ע"מ שכתוב בתורה תנאו בטל, ויש לחקור, בהא דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, אם הוא לעיכובא, או למצוה, ואם הקריב ממעות מע"ש הקרבן כשר, ואי נימא דהקרבן כשר, אפשר דלא שייך כאן מתנה ע"מ שכתוב בתורה:

(נב) בלח"מ פ"ב מחגיגה, הביא דעת הראב"ד לחלק דבאומר הרי עלי תודה ע"מ שאצא בה מובת חגיגה, מהני תנאו, ובאומר, הריני נזיר ע"מ שאגלה ממעות מע"ש, לא מהני תנאו, ובתוס' ביצה כ' מבואר, דגם בנזיר מהני, ונראה טעם מחלוקת זו, דהראב"ד ס"ל, דחייב קרבנות בנזיר, אינו ע"י קבלתו, דאין צריך אלא לקבל גוף הנזירות, ורחמנא רמי אנזיר חייב קרבנות, ודעת תוס', דחייב קרבנות בא ע"י קבלתו, כמו כל דיני נזיר, ולר' שמעון דס"ל, אינו נזיר עד שיזיר מכולן, ובאומר הריני נזיר חוץ מין, אינו נזיר כלל, ה"ה אם אומר חוץ מן הקרבנות, אינו נזיר לר' שמעון, אבל לדעת הראב"ד, לא דמי חייב קרבנות לאיסור יין:

13. תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד א

דלא מתפיס ליה לחטאת נזיר בנדר - שאם אומר הרי עלי חטאת נזיר לא אמר כלום דחטאת נזיר אינו בא בנדר ובנדבה ולהכי פריך מחטאת חלב דכמו כן אם לא אכל חלב ואמר הרי עלי חטאת חלב לא אמר כלום וכן כל חטאת והא דנקט חלב זהו רגילות דנקט חטאת חלב מכל שאר חטאות אבל י"מ דלא מתפיס פירוש דא"צ לומר הרי זה חטאתי ול"נ דא"כ מאי פריך מחטאת חלב האמר בהדיא בחולין דאם לא אמר הרי זה לחטאתי דאינו קרב.

14. שערים מצויינים בהלכה

הרי חטאת חלב כו'. כתב הר"ן כלומר כל החטאות, דהכי מיקרי כולו חטאת חלב כו'. וכ"כ התוס' דרגילות בש"ס דנקט חטאת חלב מכל שאר החטאות. וכן מצינו במס' יבמות (פז:): אמרו לו שנים אכלת חלב כו'. והטעם לזה כתב בפ"י הרא"ש כי רוב שגגת כרת שנכשל בה אדם היא ע"י חלב המצוי בתוך הבית. ונראה דלא נקטו דם, דגם זה מצוי בבית כמו חלב, משום דדם ניכר ומונע ממנו, משא"כ חלב שאינו ניכר משומן כל כך. כדאיתא במס' כריתות (יז:): חלב ושומן לפניו ואכל אחד מהן כו'. ורש"י במס' סוטה (טו). חטאת) כתב, דמה"ט נקטו חטאת חלב משום דכתיב (ויקרא ג-יז) "כל חלב וכל דם לא תאכלו" וכתיב בתריה פרשת חטאת. וצריך לומר דמה"ט נקט חלב ולא דם משום דהוא ראשון בקרא. ובמס' חולין (ה:): נקט מומר לאכול חלב והביא קרבן על דם, וכתבו שם התוס' דכל החטאות בכלל חטאת חלב, וציינו לגמ' מנחות (ו.) ולגמ' סוטה הנ"ל.

בענין בל יחל

דף ד' מאי חידוש כו' הואיל ואם אמר
הרני נזיר מן חרץן הוי נזיר לכל
וראייתו במני"ח מלוח שסי"ח שכתב לדון דהכי

בשבוטות דכ"ג צי' בצעי' דנזיר שנשבע שלא
אכול חרץן ע"ש לפ"ז מעיקר הדין דנזיר
עובר נמי בכל יחל מוכח דלא כהמני"ח שהרי
להמכרי"ט ז"ל האדם עלמו לא קיבל צפיו
לשמור דיני חירות רק קידש עלמו בתואר
נזיר ומי"מ איכא כל יחל ומוכח דגם במה
שלא קיבל צפיו רק שדיני התורה חלו עליו
מחמת נדרו נמי הוי בכלל אזכרת כל יחל.

אלא שיש לדחות דלעולם כהמני"ח שעיקר
אזכרת צ"י הוא חילול מולא שפתיו
שקיבל והא דאיכא צנזיר כל יחל אע"פ
שלהמכרי"ט ז"ל אינו קבלה לשמירת דיני
חירות היינו משום דבתר שכבר חייבה תורה
נזיר בכל דיני חירות המפורשים צפרשה
ממילא כל אדם המקבל חירות כלול צו ג"כ
קבלה לשמור דיני חירות וגדולה מזו כתב
הרמב"ם ז"ל בספר המצות מלוח ל"ד
דהמאחר נדרו עובר נמי בכל יחל והרמב"ן
ז"ל השיגו שאין כל יחל אלא בעובר על נדרו
ולא במאחרו וכתב החת"ם בחידושויו ריש
מבולחין דהרמב"ם ז"ל סובר דאחרי שכבר
הזכירה תורה בכל תאחר ממילא כל הנודר
קרצן כלול בכוונה דבריו להחביג צו ככל
דיני התורה ואיכא נמי בקבלת נדרו שלא
לאחר ע"ש ואפי' להרמב"ן ז"ל שחולק במאחר
נדרו מי"מ בעיקר מצות וחיוצו נדרו אפשר
דמודה דממילא איכא נמי קבלה מנד הנודר
לקיים דיני נדרו וכן הוא שיטת הרמב"ם
ז"ל בפכ"ג ממכירה דבאומר על דשלב"ל יחל
הקדש כלול נמי בדבריו קבלת נדר שיתנו
להקדש ויבואר אי"ה במק"א, ומה"ט נמי
אע"פ שלמהכרי"ט ז"ל איסורי נזיר הם איסור
תורה מי"מ כלול נמי ממילא בקבלת חירות
שישמור כל דיני חירות שליוחה תורה ואפשר
דמה"ט עובר בכל יחל, אבל כשאומר במפורש
שאינו מקבל חירות רק מחרץן אפשר דעל
השאר ליכא כל יחל כמו שלדד המני"ח.

אמנם ממה שפסק הרמב"ם ז"ל פ"א
מנדרים הלכה ו' דשני קונמות

דגזייה"כ הוא שכאומר הריני נזיר מן חרץן
הוי נזיר לכל וכל דקדוקי חירות עליו וילפינן
לה מקרא נזיר ד"ג ע"כ וכן הריני נזיר יום
אי הוי נזיר שלשים מי"מ אפשר דכשנתה
יין או מטמא למתים אינו לוקה אלא משום
כל ישחה וכל יעמא אבל לא משום כל יחל
דברו שהרי הוא לא דיבר ולא נתכוון כלל
לשאר דיני נזיר ובאומר יום אחד לא קיבל
לשאר הימים רק בגזייה"כ הוא דהוי נזיר
שלשים ולכל דיני חירות אבל דברו לא הו'
אלא למה שאמר צפיו [והא דמבואר לעיל
דאיכא צנזיר נמי משום כל יחל היינו כשקיבל
כל דיני חירות צפיו אי"ג גם בכתמא, לכל
דיני חירות מכון אבל כשאמר כהדיח רק
מחרץן או הריני נזיר יום אי' אין על השאר
דין כל יחל].

וכנראה שהמני"ח מפרש ענין כל יחל
שקפידת התורה הוא על דיבור
פיו ומולא שפתיו שלא יהיו מחוללין ושקר
וכשאוסר על עלמו אכילה ככר אסור לאכול
הככר מפני שע"י זה עושה דבריו חולין
מחוללין ומחוללין, ולכן במה שלא דיבר צפיו
אע"פ שנאסר מכה נדרו י"ל דחילול הדיבור
אין כאן, אבל אם נפרש דאדרבא מה שאמרה
תורה לא יחל דברו הוא מפני שעלם המעשה
אסורה ושואה דמה שנאסר מכה נדר,
המעשה הלכו אסורה, אי"כ מסתבר דלא
משגיחין אם דיבר צפיו או רק נאסר מכה
דיבורו כיון שעכ"פ נדרו הוא צה, ואוחו
דבר שהוא נדרו עליו אסור לעשותו ומזכר
בכל יחל.

אמנם מדברי המכרי"ט ז"ל והוצא באצ"מ
סימן ע"ו שביאר ענין חירות שאינו
עשיית איסור חפלא על היין והשערות
והעומאות ולא עשיית איסור גברא על עלמו
לענין שתיית יין ותגלחת ועומאה, אלא
שהוא עושה על עלמו קדושה ותואר נזיר,
והתורה הטילה על מי שהוא בתואר נזיר
איסור יין ותגלחת ועומאה וחיוצו קרבנות
ע"ש היטב וכבר קדמו צ"ח הריטב"א ז"ל

והנה משיטת הרמב"ם ז"ל רפ"ה מנדרים
הביאו הר"ן ז"ל דע"י דהאוסר
הגאחו על חצירו אין המודר עובר
בכל יחל אלא המדיר עובר אם מהנהו
נוטין הדברים שאיסור כל יחל הוא מפאת
חילול דיבורו שמחלל ואינו מתחשב עם
דיבורו ועושהו לדיבורו חולין דאי עלם
הפעולה שגדר עלי' מוזכר שלא לעשותו הרי
עלם האיסור חפלא ודאי הוא על המודר גם
להרמב"ם ז"ל כמשי"ב האחרונים וכמשי"ח
צעה"י צס"י י"ח ולגבי העצירה דאיסור
חפלא כשהמדיר מהנהו למודר אינו אלא
כגורם לחצירו שיטעה איסור ולא כעושה
בעלמו איסור, אע"כ נוטין הדברים שדעת
הרמב"ם ז"ל שגם כל יחל דנדרים הוא מפאת
חילול דיבורו שעושהו חולין חס שפיר עובר
המדיר במה שמהנה למודר שנמלא שאינו
מתחשב בקיום דברו נדרו.

16. תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד א

חידוש לחומרא הוא - ואף על גב דבדוכתא אחריתא אמר חידוש אף על פי שהוא לחומרא כגון גבי עד זומם מיהו הכי פריך אדרבה כל שכן שיש לנו לומר שהוא בבל תאחר מ"ש משאר חטאות.

17. שערים מצויינים בהלכה

חטאת נזיר למאי אתיא. פירש הר"ן אי להתירו בין אין זו מצוה אלא רשות. צריך קצת ביאור הא איכא מצוה לקדש על היין כדאמרין במס' פסחים (קו.) זכרוהו על היין, מ"מ כבר כתבו התוס' במס' נזיר (ד. ד"ה מאי) דאפי' דהקידוש בעצמו הוא דאורייתא, מ"מ היין הוא דרבנן ואסמכתא בעלמא, וכן מצות ד' כוסות בליל פסח היא דרבנן ואסמכוהו על ד' לשונות של גאולה, עי' בירושלמי פסחים (פ"י ה"א), וא"כ אי אפשר לומר דאיכא בל תאחר כדי שיקיים מצות קידוש על היין וד' כוסות בליל פסח. אבל דעת רש"י (שם) דדיין דאורייתא [ואף להסוכרים דאין זה פירושו של רש"י, מיהו בפ"י ר"א מן ההר שם מובא כן בשמו עי"ש]. וע"ע בדברינו במס' נזיר (שם ד"ה הרי).

18. שיטה מקובצת על נדרים דף ד/ב

חטאת חלב קאתיא לכפרה. ומשום הכי לא מיתפס בנדר אבל חטאת נזיר למאי כפרה קאתיא ומאי איסור עבד דכיון דלא לכפרה אתיא אמאי לא מיתפס בנדר. הילכך הואיל דאית ביה חידוש מוצא הוא מכלל חטאות אחרים דדרשינן מכי דרוש ידרשנו ולא ליקום עליה בבל תאחר להכי איצטריך למיגמר מהיקישא דנדרים. וא"ת והא לר' אלעזר הקפר דאמר חוטא הוא שציער עצמו מן היין ולכפרה אתי. ההיא יחידאה היא:

19. חדושי רע"א על נדרים דף ד/ב

גמ' והרי חטאת יולדת דלא אתיא לכפרה. תמוה לי מהיכך פשוט יותר חטאת יולדת מחטאת נזיר וכמו דהיינו אומרים דחטאת נזיר אינו בכל תאחר כיון דלא מתפיס בנדר וקרא דכי ידרשנו לא איירי בכל חטאות אלא בחטאת חלב ה"נ לא היינו מוקמי' לקרא בחטאת יולדת והיינו אומרים באמת דחטאת יולדת ליכא בל תאחר אלא לבתר דדרשה מהיקשא דבחטאת נזיר איכא ב"ת ה"נ בחטאת יולדת וצ"ע.

20. תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד ב ד"ה ההיא קא

ההיא קא שריא ליה למיכל בקדשים - אף על גב דנזיר נמי שרי ליה (נמי) לשתות ביין אין זה מצוה אבל לאכול בקדשים מצוה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם הלכך שייך ביה.

21. ספר בית הלוי ח"א - סימן ב

אמנם עיקר תל' ... דהרי ודאי נראה דבמצות אכילת קדשים לא בעינן שיהי' דוקא כזית. וראי' לזה מהא דאיתא בפסחים דף ג' ע"ב גבי חילוק לחם הפנים שהי' מגיע להם כפול הרי דבמצות אכילת קדשים לא בעינן כזית. שוב מצאתי בספר דורש לציון דרוש א' (ד"ה כל) שחקר במצות אכילת קדשים אי בעי כזית והביא להך דהגיעני כפול ודחק א"ע לדחוקה. ולדידי נראה ברור דלא בעי כזית והחילוק שיש בין מצות אכילת קדשים למצות אכילת פסח דבעי דוקא כזית נראה פשוט. דבפסח ומצה הוי החיוב על האדם שהוא מחוייב לאכול פסח ומש"ה אם אכל פחות מכזית לא שמי' אכילה והוי כלא אכל פסח. אבל מצות אכילת קדשים

הא לא הוי המצוה כלל על אדם מיוחד דהא לא הוי חיובא אקרקפתא דגברא רק המצוה דבשר קדשים יהיו נאכלין ומי שיש לו בשר קודש הרשות בידו ליתנו לאחר לאכלו וג"כ מקויים מצוה זו וא"כ הרי גם באכל כל אחד פחות מכזית מ"מ הא הקדשים נתאכלו. ובחילוק זה מיושב לנו דברי הרמב"ם במנין המצות דבקרבת פסח מנה שחיטתו ואכילתו לשתי מצות (מצוה נ"ה, נ"ו) ובחטאת מנה הכל במצוה אחת (מצוה פ"ט), והקשה במעייני החכמה דמה בין זה לזה. ובדברינו יובן היטב דבכל הקרבנות לא הוי המצוה רק שיהי' הקרבן נאכל ולא על האדם ומ"ה הוי אכילתו פרט אחד ממצות שבאותו קרבן וכמו הקטרת אימורין דאינו נחשב למצוה אחרת בפני עצמו אבל בפסח הוי החיוב על האדם ולא שייך כלל לעשיית הקרבן ומש"ה הוי ב' מצות. ומשום הכי בכל הקרבנות לא בעינן כזית והראי' מהא דהגיעני כפול הוי ראי' נכונה. וכן ביומא דף ל"ט. אמרינן דבימי שמעון הצדיק הי' ברכה בלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותר מכאן ואילך נשתלחה מאירה וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהו והגרגרנים נוטלין ואוכלין. הרי דלא היו מגיעו רק כפול וגם בימי שמעון הצדיק קאמר דכשמגיעו כזית יש אוכלו ומותר ונמצא הא אכל פחות מכזית. ועיי' בתוס' ישנים ביומא שם (ד"ה שמגיעו) שכתב וז"ל אומר רבי דדוקא מגיעו כפול היו מושכין ידיהם אבל בכזית לא היו מושכין ידיהם כי דימו לקיים מצות אכילה ושוב הקשו דבהגיעו כפול היאך הי' מקיימין מצות אכילה וי"ל דלא בעי כזית לגמרי אלא דכזית עדיף וחשיבא [אכילה] עכ"ד. הרי להדי' דע"פ דין לא בעינן כזית כלל וכמו שכתבנו:

22. הר"ן מסכת נדרים דף ז עמוד ב

תיתי במה מצינו מנדרים - הא דאקשי הכא גבי הפרה ולא אקשי לעיל גבי ידות הך פירכא משום דידות למלקות נמי מייתי להו ואין עונשין מן הדין אבל גבי הפרה שייך למפרך תיתי במה מצינו.

23. מהר"ן חיות מסכת נדרים דף ז עמוד ב

ר"ן ד"ה תיתי במה מצינו וגבי ידות לא הקשה דלמלקות נמי איתא ואין עונשין מן הדין. נ"ב לשיטת מהרש"א (סנהדרין ס"ד ע"ב) דטעמא דאעמ"ה. הוא כמ"ש הסמ"ג בטעם הדבר דהמעביר כל בניו למולך פטור מפני דגדול עונו מנשוא. ואין עונש של מיתה מכפר עליו. ה"נ בקל וחומר כיון שהלמד יש בו צד חמור. אפשר דלא נפטר בעונש של המלמד שהוא קל גדול ע"ש. וזה לא שייך רק בק"ו אבל במ"מ שהלמד והמלמד שוין. ואין כאן צד חמור שוב עונשין מן הדין. ועי' הליכות אליהו. ופרי מגדים בפתחה כוללת לאו"ח. ובס' גנת וורדים. ובספר פחד יצחק. ובמשנה למלך פ"ב מהל' נזירות הלי"ו. שהאריכו בזה אם עונשין על מה מצינו או לא. וטעמא דמ"ד דא"ע משום דאין עונשין על הדרשות. והא דלקי כאן משום ידות היינו משום דנלמד מהקש והקש לאו מ"ג מדות. רק הוי כמפורש בקרא. עי' (פסחים כא ע"א) והאי מילף הוא הקישא הוא. וביותר מבואר (סנהדרין עג ע"א) אף על גב דאין עונשין מן הדין הקישא הוא ע"ש. ועי' כלהים שבסוף ספר באר יעקב כלל ט"ז שהאריך בענין אין עונשין מ"ה אי שייך גם במ"מ ופלפל בדברי הרב די בוטין ע"ש:

24. הר"ן מסכת נדרים דף ז עמוד ב

משום דלית ליה קיצותא - הילכך דין הוא שיפר שלא תצטער בביתו עולמית וכי תימא כיון דנזירות אית ליה קיצותא נקיש נמי נדרים לנזירות ונימא סתם נדרים שלשים יום ליתא דלשון נדר כולל נדרי הקדש ונדרי איסור וכיון דנדרי הקדש לית להו קיצותא שהמקדיש בהמה למזבח קדשה עולמית נדרי איסור נמי דכוותיהו דשפיר דמי לאקושי נדרים להדדי.

25. ספר ברכת אברהם

ר"ן ד"ה משום דלית ליה קיצותא וכו', וכי"ת משום דנזירות אית ליה קיצותא נקיש נמי נדרים לנזירות ולימא סתם נדרים לי יום וכו'. ולי"ע מה שייך ללמוד, הא מה דסתם נזירות ל"ה לעולם אלא לי יום אינו דין, אלא דכך האומדנא וכל הדין הוא רק שאין נזירות פחות מלי יום, ומכ דסתם נזירות לי יום משום דאין טעם להוסיף עליו טפי משא"כ נזירים, דכיון דסתם אין זמן ולא מסתבר שקיבל עליו לרגע שוב צע"כ קיבל לעולם, וכמבואר ברא"ש בשבועות פ"ג סס"י כ"א, וא"כ ל"ש ע"ז ילפותא דאינו מלד דין אלא צמיתות כן דעתו צמיתות ולא כן נזיר. ואם תקשה הכי תקשה דנילף מנזירות דאין נזירות פחות מלי יום כי"ה אין נזיר פחות מלי יום, וע"ז הכי ליכא חירון צדברי הר"ן, ולע"ג.

ואשר יראה מוכרח מזה דס"ל לר"ן דהך דסתם נזירות לי יום אינו מלד האומדנא שכן כונתו אלא דזה גופא דין הוא בהלכות נזירות, חוץ ממה דאין נזירות פחות מלי יום גם דין הוא דכל סתם נזירות הוא לי יום, ולא רק אומדנא מלד שלא קיבל יוחר. שריר צהודשו מן רי"ז הלוי (נזירות פ"ג כ"ה) שדייק צרמז"ם (פ"ג ה"יז) שאפילו אם צרור שכונתו להיות נזיר זמן מרובה, כל שלא פירש מספר ימים דינו להיות כסתם נזיר לי יום, הכי דכן הוא בהלכה דסתם נזירות. ועי"ש שהחוס' פירשו צנתי דלא התכוין לעפוי מלי יום, אבל צרמז"ם מבואר מפני שלא פירש, ולפמש"ה מוכח כן גם צדברי הר"ן, דסתם נזירות לי יום הלכה היא ולא אומדנא בעלמא.

דילמא גבי נדרים הוא דמיפר משום דלא אית ליה קינותא
 וכי פי הר"ן הלכך דין הוא שיפר שלא תלטרע בציתו
 עולמית וכי ולכאורה קשה איכ היכא דקבעה זמן לנדרה למה
 שיכולין להפר וליכא למימר דצכה"ג אי"א להפר דהלא התורה
 לא חלקה בין נדר צלי קביעות זמן ובין נדר עם קביעות זמן
 וי"ל דדורך כלל אם אדם נודר אינו קובע זמן וכיון שצנדר
 צלא קביעות זמן אסורה לעולם וא"כ יהי לה הרצה נטר
 לכן אמרה תורה דיכולין להפר וכיון דרוב נדרים הוו לעולם
 לכן אמרה התורה דכל הנדרים אפשר להפר דהמיעוט נגדר
 צתר הרוב והתורה לא רצתה לחלק בין נדר לנדל צנצירות
 זה לכיפך דרוב צירות לא הוו לעולם דסתם צירות לי יוס
 לכן אי לאו הקישא הייתי אומר דאפי' אם נזרה לעולם ג"כ
 אי"א להפר דהמיעוט נגדר אחרי הרוב.

27. תוספות מסכת נדרים דף ד עמוד ב ד"ה אמר שמואל

אמר שמואל בכולן עד שיאמר כו' - פירוש דמודרני ממך לאו כלום לחודיה אבל שאני אוכל לחודיה ודאי אסור
 ומתני' פירושי קמפרש לה מודרני ממך באומר שאני אוכל לך.

1. דבר יעקב מסכת נדרים דף ד עמוד א

ב. הרמב"ם [שכירות יג - ב] פוסק כמו ר' יוחנן [ב"מ צ ב] שחטמה בקול לוקה. ומקשה המ"מ מהרמב"ם
 [סנה' יח - ב] שפוסק כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע מימר ומקלל, וקשה למה חשיב אין בו
 מעשה הרי עקימת שפתיו הוי מעשה. ומתריך המ"מ כמו תירוץ התוס' [ב"מ צ ב] שדוקא לענין חסימה הוי מעשה
 כיון שבדיבוריה עביד מעשה. עוד מתריך המ"מ [וכ"כ המאירי בב"מ] שדוקא חסימה שמשכחת לה במעשה
 גמור איכא לאו גם אם חסם בדיבור, משא"כ נשבע, מימר ומקלל שלא משכחת לה ע"י מעשה אלא דוקא
 בדיבור.

ועצם היסוד של המ"מ שכל לאו שלפעמים יש בו מעשה לוקה גם בלי מעשה, כ"כ המל"מ [מלוה ולוה ד
 - ו ד"ה והנה] לענין עדי ריבית שילקו אף על פי שלא עשו מעשה, כיון שיתכן ע"י מעשה כגון אם חתמו בשטר
 שיש בו ריבית.

שיטת החינוך היא הפוכה שכל לאו שאין בו מעשה, אין לוקין עליו אפי' באופן שעשה מעשה. ויסוד זה
 כתב החינוך בהרבה מקומות, [מצוה צד - קיג - שמה - שפז - תקיד - תקעג - תקפג].

האחרונים מקשים כמה קושיות על המ"מ. א. המנ"ח [מצוה לו - ב] והנו"ב [תנינא או"ח סימן עו] מקשים מהגמ' [מכות ב ב] שאומרת שעדים
 זוממים הוי לאו שאין בו מעשה, וקשה דהכס"מ [עדות ט - יא] מדייק מהרמב"ם שסובר כמו שיטת ר"ת [ב"ב מ א] שעדים יכולים להעיד ע"י שליחת מכתב לב"ד,
 וא"כ משכחת עדים זוממין ע"י מעשה.

ב. הנו"ב [שם] ושער המלך [כלאים א - ג] והג' מעשה חושב [לשער המלך הל' חמץ אות קלח] מקשים מהרמב"ם [חמץ א - ג] שאין לוקין על איסור בל יראה אא"כ
 החמץ בידים או קנה חמץ מנכרי, אבל השאיר חמץ אינו לוקה שאין בו מעשה.

ג. הנו"ב והמנ"ח [מצוה רנא - ד] והקו"ש [קונ' דברי סופרים סימן ג - לב] וקובה"ע [סימן סט - לד] מקשים
 מהגמ' [מכות כ ב] ונפסק ברמב"ם [הל' ע"ז יב - ז] שאין ניקף לוקה אא"כ מסייע להקפה.

ד. קושית הערוך לנר מהגמ' [מכות ד ב] שאומרת מוציא שם רע הוי לאו שאין בו מעשה, וקשה דמשכחת לה ע"י מעשה כגון הוציא עליה שם רע בכתב.
 הערוך לנר מתריך שתלוי איך נכתב הלאו בתורה. לאו דחסימה שעיקרו נכתב בתורה כשעשה מעשה, נחשב
 ללאו שיש בו מעשה וחייב אף אם יעשה ללא מעשה. לאו דבל יראה או עדים זוממין שעיקרו נכתב בתורה ללא

מעשה, נחשב ללאו שאין בו מעשה, שאין לוקין עליו אם לא עשה מעשה. וכן משמע מלשון המאירי [ב"מ צ ב] שתלוי אם הלאו עיקרו ע"י מעשה. [וכע"ז מתרץ הקו"ש]. ולפ"ז לגבי נזיר לענין האיסור לטמאות עצמו שכתוב [במדבר ו - ו] "על נפש מת לא יבוא" שמשמע באופן שעושה מעשה, ילקה גם בלא עשה מעשה. ולענין איסור בל תאחר, לא ילקה כיון שאין משמעות האיסור ע"י מעשה.

ג. הנו"ב [ד"ה ומה] והמנ"ח [מצוה רנא - ד] מתרצים שבלא מעשה כלל אין לוקין, ורק היכא דעשה קצת מעשה כגון עקימת שפתיו, אז חידש המ"מ שלוקין היכא שלפעמים עובר ע"י מעשה גמור, [המל"מ חולק על סברא זו וסובר שלוקה אף בלי מעשה כלל].

וביאור הסברא דלכאורה קשה שר' יוחנן [ב"מ צ ב] אמר הטעם שחוסם בקול חייב משום שעקימת שפתיו הוי מעשה, ולפי המ"מ הטעם משום שאפשר לעבור בלאו דחסימה ע"י מעשה, חייב אף ללא מעשה. ומבארים הדברי יחזקאל [סימן כ - ו] והמשנת יעב"ץ [ח"מ סימן יד - ה] שיש בלאו שאין בו מעשה שני חסרונות. חסרון בעצם הלאו שאינו חמור כ"כ ללקות עליו, וחסרון בגברא שאין לו ללקות א"כ עשה מעשה. ולכן בלאו דחסימה כיון שמשכחת לה ע"י מעשה גמור אין חסרון מצד חומר הלאו, ולכן מהני מצד הגברא גם מעשה קטן של עקימת שפתים, אבל מימר ומקלל כיון שעצם הלאו לא משכחת לה ע"י מעשה גמור, לא מהני עקימת שפתיו שהוי מעשה זוטא.

ולפ"ז לגבי נזיר י"ל שהוי מעשה קצת כיון שנעשה מעשה בגוף האדם והוא יכול לסלקו מגופו.

[ו] וכי פליגי לענין מלקות פליגי - הרא"ש מפרש לוקה אם התרו בו לצאת ולא יצא. לכאורה קשה למה לא פירש כגון שהתרו בו לפני שנוזר, אל תנוזר בניזר בבית קברות, דגם ככה"ג אם אח"כ נזר הרי הוא לוקה כמבואר בגמ' [נזיר ז'. ורש"י ד"ה נזיר ותוס' ד"ה אילימא].
ואמנם הרא"ש [בנזיר טז ב] כתב, מי שנוזר בבית הקברות, אם אמרו לו אל תנוזר ונזר, או אחר שנוזר התרו בו לצאת, הרי זה לוקה. השטמ"ק בשם הרא"ש כתב שמירי דוקא אם התרו אל תנוזר ונזר, אבל אם נטמא בבית קברות והתרו בו לצאת ולא יצא, אינו לוקה כיון שכבר נטמא מקודם, ומה שנשאר לא מוסיף שום טומאה. וכע"ז כתב הרמב"ם [נזירות ה - טז] אם נוגע כל הזמן במת אף שהתרו בו כמה פעמים לוקה פעם אחת, ואם פירש מהמת וחזר ונגע בו לוקה על כל נגיעה.

2. שעורי ר' דוד מסכת נדרים דף ד עמוד ב

שלג) אי בשלמים איכא מצות אכילה על ישראלים

גמ' ההיא קשריא לה למיכל בקדשים, וכתב הר"ן (ד"ה קשריא וכו') ואכילת קדשים מצוה היא, כגון אכילת פסחים דהאשה נמי מחייבא ע"כ.

וצ"ב מאי טעמא נקט דוקא אכילת פסח, והא אכילת שלמים נמי מצוה היא, דאף ישראלית אוכלת בזה, ומתירה באכילת שלמים.

והרא"ש באמת כתב, וז"ל, שאכילת קדשים מצוה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם, ועוד שלא יבואו לידי נותר עכ"ל.

ואכן צ"ב בטעם הראשון של הרא"ש, דהא הך קרא מיירי על אכילת כהנים דוקא, דבעלים מתכפרים באכילתם. ועכ"פ לטעם הב' איכא הך מצוה על ישראלים בשלמים שיאכלו שלא יבואו לכלל נותר.

וברמב"ם (מעשה הקרבנות פ"י ה"א) אמנם כתב, אכילת החטאת והאשם מצות עשה, שנאמר ואכלו אותם אשר כופר בהם, הכהנים אוכלים והבעלים מתכפרים, וה"ה לשאר קדשים שאוכלים אותם הכהנים שאכילתן מצוה עכ"ל. הרי מוכח דמצוה זו הוי דוקא על כהנים.

וברמב"ם סוף הל' תרומות (פט"ו הכ"ב) כתב, וז"ל, כל האוכל תרומה מברך וכו', וכך קבלנו וראינו אותם מברכים אפי' בחלת חו"ל, שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה, שנאמר עבודת מתנה אתן את כהונתכם עכ"ל.

הרי מבואר דמלבד המ"ע דואכלו אותם אשר כופר בהם, איכא עוד מצות אכילה לכהנים בכל קדשים ואפי' בתרומה, אבל עכ"פ זהו דוקא לכהנים, ולא לישראלים. ואפשר דמה"ט כתב הר"ן דוקא אכילת פסחים, דבזה איכא מצות אכילה אף לישראלים, משא"כ בשלמים ובשאר קדשים יתכן דליכא מצות אכילה.

אך אכתי צ"ב דעכ"פ ברא"ש הרי מבואר דבאכילת שלמים נמי איכא מצוה, וצ"ע.

[ובבב"ה ל' (ח"א סימן ב' סק"ז, וח"ג סי' נ"א סק"ג) כתב, דמצות אכילת קדשים אינה חיוב על שום אדם שהוא יאכלנו, ולא הוי חיובא אקרקפתא דגברא, רק המצוה שיהא הקרבן נאכל ע"ש, (א"ה, ואולי משו"ה נקט הר"ן אכילת פסח, דהוי מצות אכילה על הגברא)].

3. דבר יעקב מסכת נדרים דף ד עמוד ב

ה] ר"ן ד"ה תיתי במה מצינו וכו' משום דידות למלקות נמי מיייתי להו ואין עונשין מן הדין - א. מבואר בר"ן שהכלל דאין עונשין מן הדין נאמר ולא רק בלימוד מק"ו, אלא גם בלימוד בבמה מצינו.

המל"מ [נזירות ב - יז הובא במצפה איתן] מקשה שהר"ן כאן סותר למש"כ הר"ן בחולין [קח] שבבמה מצינו עונשין מהדין.

ב. בספר לקח טוב [סימן ב] מביא ג' טעמים למה אין עונשין מהדין.

א. המהרש"א [סנה' סד ב] מביא דברי הסמ"ג שמבאר הא דנותן מזרעו למולך חייב מיתה, ואם נתן כל זרעו פטור ממיתה, משום שע"י מיתת ב"ד מתכפר לחוטא, והיכא שכ"כ חטא שנתן כל זרעו למולך לא רצה ה' שיהיה לו כפרה. וכתב המהרש"א דלפ"ז איכא טעם להא דאין עונשין מהדין, דשמא מי שעבר עבירה יותר חמורה לא יתכפר לו בעונש העבירה הקלה.

ב. הר' אליהו מזרחי [ויקרא כ - יז] כתב הטעם משום שכך נתקבלה המדה הלכה למשה מסיני שאין עונשין מהדין.

ג. השושנת העמקים [כלל א] והקיצור כללים [בש"ס וילנא ברכות עמ' 94] כתבו הטעם משום שחיישין שיש פירכא לק"ו.

השושנת העמקים מקשה איך לומדים ק"ו להיתירא, ניהוש שמא איכא פירכא, כגון הגמ' בקידו' [יד א] שרצתה ללמוד מק"ו שאשה תהיה יוצאת בחליצה ק"ו מיבמה, וקשה אם חיישין לפירכא איך נתיר אשת איש החמורה ע"פ ק"ו.

גם הלקח טוב מקשה איך הגמ' ריש קידו' רוצה ללמוד קדושי כסף בק"ו מאמה, וכן הגמ' [שם דף יד א] רוצה ללמוד מק"ו מיבמה שאשה תצא בחליצה, וקשה דניהוש שאיכא פירכא ונמצא שאנו מתירים אשת איש לשוק, או אוסרים אותה כאשת איש ואם תזנה תהרג.

ולפי הטעם שכך נתקבלה המדה ניהוש, שרק נתקבל כשעצם הלימוד הוא לענין עונש. וגם לפי המהרש"א י"ל שהטעם שייך רק כשעצם הק"ו הוא על העונש, ולא בק"ו על קדושי או גירושין. אבל לפי הטעם שחיישין לפירכא קשה.

הברכ"א [ב"ק ב א] מתרץ שהוי רק חשש שמא איכא פירכא, ולכן בעונשי הגוף כמו מיתה ומלקות החמורים חיישין לפירכא, ולענין איסור והיתר לא חיישין, ואפ"ל להתיר אשת איש לא חיישין, דלא גרע מרוב שמתירים אשת איש על סמך רוב.

והנה הר"ן והתוס' [כאן] כתבו שגם במה מצינו אין עונשין מהדין. המהרצ"ח מעיר שלפי סברת המהרש"א הכלל דאין עונשין מהדין נאמר רק בק"ו ולא בבמה מצינו.

האתון דאורייתא [שם] ובגינת ורדים [כלל ה] תולים בטעמים. שלפי המהרש"א שהטעם כדי שלא תהיה לו כפרה, זה שייך דוקא בק"ו שהלמד יותר חמור, ולא בבמה מצינו שהלמד והלמד שקולים. ואם הטעם משום שחיישין לפירכא, זה שייך בבמה מצינו כמו בק"ו. ולפי הטעם שכך נתקבלה המדה, אפשר לדון האם המדה התקבלה גם לענין במה מצינו.

ג. והנה נחלקו הראשונים לענין עונש בידי שמים כגון כרת האם עונשין מהדין.

התוס' [חולין קטו: ד"ה לחמץ] והרשב"ם [ב"ב פח: ד"ה למעוטי, ע"ש בקו"ש אות שטז] ס"ל שאין עונשין מהדין. וכ"כ התוס' יוה"כ [יומא פא. ד"ה אבל] בשם הליכות אליהו. אבל רש"י [בזבחים יד א] ותוס' רא"ש [קידו' נו ב] ותוס' [יומא סג ד"ה זריקת] ס"ל שעונשין מהדין.

התוס' יוה"כ והאו"ש [איסו"ב ב - ד] מקשים מהגמ' [מכות יד א] שיליף אחותו בק"ו וקאמר דאין עונשין מהדין אף על פי שהוי איסור כרת מן השמים. ותל' דהתם מיירי בשוגג לענין חיוב קרבן.

וכתב האתון דאורייתא [ריש סימן כה ד"ה הן] שזה תלוי בטעמים. לפי הטעם שחיישין לפירכא, אין זה שייך בעונש משמים, דקמי שמיא גליא האם יש פירכא. ולפי הטעם של המהרש"א כדי שלא תהיה לו כפרה, זה שייך גם בעונש משמים. ולפי הטעם שכך נתקבלה המדה, אפשר לדון האם המדה התקבלה גם לענין עונש משמים.